

በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ
የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት
ሰበር ሰሚችሎት

የሰ/መ/ቁ. 203888

የካቲት 29 ቀን 2013 ዓ.ም

ዳኞች:- ብርሀኑ አመነው

ተሾመ ሽፈራው

ሀብታሙ እርቅይሁን

ብርሀኑ መንግስቱ

ነፃነት ተገኝ

አመልካች- የኢትዮጵያ መድን ድርጅት

ተጠሪዎች- 1. ቃልኪዳን ተስፋዬ

2. ላከመንዝ የሸማቾች ህብረት ኃ/የተ/የግ/ማህበር

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርዱ ተሰጥቷል።

ፍርድ

ጉዳዩ የጉዳት ካሳን የሚመለከት ሲሆን ክርክሩ በተጀመረበት ደቡብ ወሎ መስተዳደር ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት 1ኛ ተጠሪ ከሳሽ፣ 2ኛ ተጠሪ ተከሳሽ እንዲሁም አመልካች ጣልቃ-ገብ በመሆን ተከራክረዋል። 1ኛ ተጠሪ በ2ኛ ተጠሪ ላይ ግንቦት 06/09/2010 ዓ.ም ጽፈው ባቀረቡት ክስ ንብረትነቱ የ2ኛ ተጠሪ የሆነው እና የሰሌዳ ቁጥሩ አአ 3-A17891 የሆነ ኤፍ.ኤስ.አር ተሽከርካሪ ነሐሴ 27 ቀን 2008 ዓ.ም ወደ ኋላ በመንሸራተት በደሴ ከተማ ሆጤ ክፍለ ከተማ ውስጥ ያለኝን የሽቀጣሽቀጥ ሱቅ እና የቁልፍ ስራ ድርጅቱን ጉዳት ያደረሰበት በመሆኑ ጉዳት ለደረሰበት ንብረቱ ብር 158,297.00 እንዲሁም ከነሐሴ 27 ቀን 2008 ዓ.ም ጀምሮ እስከ መስከረም 17 ቀን 2009 ዓ.ም ሰርቼ አገኝ የነበረውን በቀን ብር 1000.00 በጉዳቱ ምክንያት ያጣሁ በመሆኑ የ25 ቀን ብር 25,000.00 እንዲከፍል ይወሰንልኝ በማለት ዳኝነት ጠይቀዋል።

2ኛ ተጠሪ ለክሱ በሰጠው መልስ በተሸከርካሪው ምክንያት ጉዳቱ መድረሱን ሳይክድ የ1ኛ ተጠሪ የንግድ ፍቃድ የቁልፍ ስራ እና የአትክልትና ፍራፍሬ ችርቻሮ ንግድ ሲሆን የሸቀጣሽቀጥ ንግድ እንደሚሰሩ አስመስለው ክስ ማቅረብ አይችሉም፤ የቀረበው የንብረት ግምት እና የቀን ገቢ የተጋነነ ነው፤ ጉዳት አድርጏል የተባለው ተሸከርካሪም የመድን ሽፋን ያለው በመሆኑ የኢትዮጵያ መድን ድርጅት ወደ ክርክሩ በመግባት መልስ እንዲሰጥ ይታዘዝልኝ በማለት ተከራክረዋል።

አመልካች ወደ ክርክሩ በመግባት ባቀረበው መልስ ከዚሁ ጉዳይ ጋር በተያያዘ በከፍተኛ ፍርድ ቤት በሌላ መዝገብ ሌላ ግለሰብ ክስ አቅርቦ በክርክር ላይ ያለ በመሆኑ መዝገቦቹ ይጣመሩልኝ፤ ጉዳት ደርሶባቸዋል የተባሉት ንብረቶች እና ኮንቴይነሩን ለማሰራት ወጣ የተባለው ወጪ ግምት የተጋነነ በመሆኑ በገለልተኛ ገማች እንዲገመትልን ይደረግ የሚል መቃወሚያ አቅርቧል። በፍሬ ነገሩ ላይ በሰጠው መልስ ደግሞ 1ኛ ተጠሪ የንግድ ፍቃድ ያወጡበት ዘርፍ እና ጉዳት ደርሶባቸዋል የተባሉት ንብረቶች አይገኙም፤ ፍቃድ ላላወጡባቸው ንብረቶች ካላ እንዲከፈላቸው መጠየቃቸው እና ሙሉ ለሙሉ ውድመት ላልደረሰበት ኮንቴይነር ካላ መጠየቅ ተገቢ አይደለም፤ ከሱቁ ውስጥ ጠፋ የተባለው ጥሬ ገንዘብም በስፍራው የነበረ ስለመሆኑ የሚታምን አይደለም በማለት ተከራክሯል።

ጉዳዩ የቀረበለት የዞኑ ከፍተኛ ፍርድ ቤትም የግራ ቀኙን ክርክር እና ማስረጃ ከመረመረ በኋላ የ1ኛ ተጠሪ የስራ ዘርፍ ንግድ ስራ ስለመሆኑ በምስክርም ጭምር ተረጋግጧል፤ የንብረቱን ግምት በተመለከተ አስራ ሶስት ከሚሆኑ የእቃ አይነቶች ውጪ የሌሎቹን ግምት ማስገመት ያልተቻለ ሲሆን አመልካችም ለማስገመት ተገቢውን ጥረት አላደረገም፤ የተገመቱት ንብረቶች ዋጋም 1ኛ ተጠሪ ካቀረቡት ግምት ቢበልጥም አመልካች ገምተው ያቀረቡትን ግምት ተቀብለናል፤ ከሱቅ ጠፍቷል የተባለውን ጥሬ ገንዘብ በተመለከተ 1ኛ ተጠሪ ስለመጥፋቱ ያስረዳች ሲሆን አመልካች እና 2ኛ ተጠሪ ደግሞ አላስተባበሉም ካለ በኋላ የአመልካችን የኃላፊነት መጠን በሚመለከት አመልካች በዚሁ ተሸከርካሪ ምክንያት በተመሳሳይ ሰዓት ጉዳት ለደረሰበት ሌላ ግለሰብ በሌላ መዝገብ ተከስሎ ብር 100,000.00 እንድከፍል የተወሰነብኝ በመሆኑ በአንድ አደጋ ምክንያት ከብር 100,000.00 በላይ ካላ ልከፍል አይገባም ቢልም አደጋው የደረሰው በተለያዩ ሰዎች ንብረት ላይ በመሆኑ ኃላፊነት አለበት፤ ስለሆነም አመልካች ብር 100,000.00 እንዲከፍል፤ ቀሪውን ብር 83,279.00 ደግሞ 2ኛ ተጠሪ ከጠበቃ አበል እና ለዳኝነት ከተከፈለ ወጪ ጋር እንዲከፍሉ በማለት ወስኗል። በዚህ ውሳኔ ቅር የተሰኘው አመልካች ይግባኙን ለክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ቢያቀርብም ጠቅላይ ፍርድ ቤቱ በስር ከፍተኛ ፍርድ ቤት የተሰጠውን ውሳኔ አጽንቶታል። ለዚህ ፍርድ መነሻ የሆነው የሰበር አቤቱታ በአመልካች የቀረበውም ይህንኑ በመቃወም ለማስለወጥ ነው።

አመልካች በቀን መጋቢት 30 ቀን 2013 ዓ.ም ጽፎ ባቀረበው የሰበር የስር ፍርድ ቤት የአመልካችን የኃላፊነት መጠን 2ኛ ተጠሪ ክዶ ባልተከራከረበት ግልጽ የሆነውን የሶስተኛ ወገን መድን አዋጅ ቁጥር 799/2005 አንቀጽ 16(1)(ሐ) “ን” ያለአግባብ በመተርጎም መድን የተገባለት ተሸከርካሪ በአንድ ጊዜ በተለያዩ ግለሰቦች ንብረት ላይ ጉዳት ካደረሰ ለእያንዳንዳቸው ግለሰቦች እስከ

ብር 100,000.00 ድረስ ካሳ መክፈል አለበት ሲል የሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈፀመበት በመሆኑ ሊታረም ይገባል የሚል ነው።

ጉዳዩም በሰበር አጣሪ ችሎት ተመርምሮ አመልካች በአንድ ድርጊት በሁለት ግለሰቦች ንብረት ላይ ጉዳት ደርሶ እያለ አመልካች ለእያንዳንዳቸው ካሳ ሊከፍል ይገባል የመባሉ አግባብነት ከአዋጅ ቁጥር 799/2005 አንቀጽ 16(3)(ሐ) አንፃር መጣራት ያለበት መሆኑ ታምኖበት ለዚህ ሰበር ችሎት ቀርቧል። በዚሁም መሠረት ተጠሪዎች መልስ እንዲሰጡበት በሚል መጥሪያ ተልኮላቸው 1ኛ ተጠሪ መጥሪያ ተቀብለው መልስ ለመቀበል በተያዘው ቀጠሮ ባለመቅረባቸው መልስ የማቅረብ መብታቸው ታልፏል። 2ኛ ተጠሪ ግን መጋቢት 23 ቀን 2013 ዓ.ም ጽፎ ባቀረበው መልስ ተሸርካሪያችን ጉዳት በንብረታቸው ላይ ጉዳት ያደረሰባቸው 1ኛ ተጠሪ እና አቶ ከሪም ሁሴን የተባሉት ግለሰቦች የየራሳቸው ንብረት ያላቸው በመሆኑ የአንዳቸው መብት ከአንዳቸው ጋር ሳይቀላቀል ለደረሰባቸው ጉዳት ካሳ ሊከፈላቸው ይገባል፤ የስር ፍርድ ቤቶችም በዚሁ አግባብ ካሳ እንዲያገኙ መወሰናቸው ስህተት የለበትም በማለት ተከራክሯል። አመልካችም የሰበር አቤቱታውን በማጠናከር በ2ኛ ተጠሪ መልስ ላይ የመልስ መልስ ሰጥቶ ተከራክሯል።

የጉዳዩ አመጣጥ እና የክርክሩ ይዘት አጠር ባለ መልኩ ከላይ የተገለፀውን ሲመስል ይህ ችሎትም የአመልካችን የሠበር አቤቱታ በሰበር አጣሪ ከተያዘው ጭብጥ እና ከተገቢው የህጉ ድንጋጌዎች ጋር በማገናኘብ በሚከተለው መልኩ መርምሮታል። እንደመረመርነው ንብረትንቱ የ2ኛ ተጠሪ የሆነው የሠሌዳ ቁጥር አ.አ. 3-17891 በአመልካች ድርጅት ላይ አድርጎል ለተባለው የንብረት ጉዳት ብር 183,297.00 ለመክፈል 2ኛ ተጠሪ ኃላፊነት አለበት በሚል ከተወሰነው ውስጥ አመልካች የሦተኛ ወገን መድን ሰጪ እንደመሆኑ ብር 100,000.00 እንዲከፍል የተወሰነ ሲሆን፤ አመልካች ከስር ጀምሮ አጥብቆ የሚከራከረው በተመሳሳይ አደጋ ምክንያት በሌላ ሦስተኛ ወገን ላይ በደረሰ ጉዳት በደቡብ ወሎ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመ/ቁጥር 36764 ላይ ክስ ቀርቦበት ብር 100,000.00 እንዲከፍል የተወሰነበት መሆኑን ጠቅሶ በአንድ አደጋ ምክንያት ከብር 100,000 በላይ መክፈል የለብኝም በማለት ነው። የስር የክልሉ ከፍተኛ ፍርድ ቤትም ሆነ ጠቅላይ ፍርድ ቤት አመልካች በዚህ ረገድ ያቀረበውን ክርክር ወድቅ ያደረጉት በጉዳት ምክንያት የሦስተኛ ወገን መድን ሰጪ የሚከፍለውን የክፍያ መጠን አስመልክቶ በአዋጅ ቁጥር 799/2005 አንቀጽ 16(1-ሐ) ላይ የተመለከተው ድንጋጌ የብር 100,000.00 የክፍያ ጣሪያ በአንድ ሰው ላይ ለሚደርስ ጉዳት መድን ሰጪው ከዚህ የገንዘብ መጠን በላይ ለመክፈል እንደማይገደድ የሚገልጽ እንጂ በአንድ ጉዳት በብዙ ሰዎች ላይ ጉዳት የደረሰ ቢሆንም የመድን ሰጪው የኃላፊነት ጣሪያ ከብር 100,000.00 ሊበልጥ አይገባም የሚል ይዘት የሌለው መሆኑን በመጥቀስ ነው።

በንግድ ሕግ አንቀጽ 685 እና ተከታዮቹ መሠረት መድን ገቢ እና መድን ሰጭ ስለ ኃላፊነት ኢንሹራስ ውል ስምምነት ማድረግ እንደሚችሉ የተመለከተ ሲሆን ስለተሸከርካሪ አደጋ የሦስተኛ ወገን መድን አዋጅ ቁጥር 799/2005 ዓ/ም አንቀጽ 15(1) ደግሞ ተሸከርካሪ ከሚያደርሰው ግጭት የሚመነጭ ኃላፊነትን መድን ገቢው የመድን ሽፋን እንዲኖረው የማድረግ ኃላፊነት እንዳለበት ይደነግጋል። የመድን ሰጭው የኃላፊነት መጠን ጣሪያውም በሕግ ተዘርዝሯል። በአዋጅ ቁጥር

799/2005 አንቀጽ 16(1)(ሐ) መሠረት በንብረት ላይ ለሚደርስ ኪሣራ የኃላፊነት ጣሪያው ከብር 100,000.00 ያልበለጠ እንደሆነ ተመልክቷል።

አሁን ያከራከረው ይህ ጣሪያ ተፈጻሚነቱ ንብረቱ ላይ ጉዳት በደረሰበት ለእያንዳንዱ ሠውነው ወይስ በጠቅላላ ሁሉም ንብረት ላይ ጉዳት ለደረሰባቸው 3ኛ ወገኖች የሚለው ነው። የኃላፊነት መጠኑን የደነገገው የአዋጅ ቁጥር 799/2005 አንቀጽ 16(1) ለ3ኛ ወገን የተሽከርካሪ አደጋ (ሠረዝ የተጨመረ) ማለቱ የኃላፊነት ጣሪያው በዋነኛነት የተጎጂውን ቁጥር ሳይሆን ጣሪያው የተወሰነው አደጋ በደረሰ ጊዜ እና የኃላፊነት ጣሪያው የደረሰው አደጋ የሚከተል እንደሆነ ያሳያል። የአዋጅ ቁጥር 799/2005 አንቀጽ 16(1)(ሀ) እና (ለ) ላይ በሠው ላይ ለሚደርስ የአካል ጉዳት ወይም ሞት የኃላፊነት ጣሪያው በተጎጂው ሠው ቁጥር ልክ መሆኑ በሕጉ በግልጽ ተመላክቶ በአዋጅ ቁጥር 799/2005 አንቀጽ 16(1)(ሐ) መሠረት በንብረት ላይ ለሚደርስ ኪሣራ ግን የኃላፊነት ጣሪያው ከብር 100,000.00 ያልበለጠ ተብሎ መደንገጉ፤ ጉዳት በንብረት ላይ በሚደርስ ጊዜ ጉዳት የደረሰባቸው የባለንብረቶች ቁጥር ግምት ውስጥ ሳይገባ በጠቅላላው አንድ ጊዜ ለተከሠተ አደጋ በንብረት ላይ ለሚደርስ ኪሣራ የተገለጸ ጣሪያ መሆኑን መረዳት ይቻላል። ስለሆነም በአንድ ጊዜ፣ ቦታ እና ሁኔታ በተከሠተ አደጋ በንብረት ላይ ለሚደርስ ጉዳት፤ አደጋው በብዙ ባለንብረቶች ላይ ወይም በአንድ ሠው ንብረት ላይ ያደረሰው ኪሣራ ከ100ሺ በላይ ከሆነ መድን ሰጭው የመሸፈን ኃላፊነት ያለበት እስከ ብር 100,000.00 ድረስ ብቻ መሆኑን የሕጉ አነጋገር ያስረዳል። ይህ የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎትም የሰ/መ/ቁጥር 170340 ጨምሮ በሌሎች መዝገቦች ላይ አስገዳጅ የህግ ትርጉም ሰጥቷል።

ወደ ተያዘው ጉዳይ ስንመለስ ለ2ኛ ተጠሪ ክስ መነሻ በሆነው አደጋ ምክንያት በሌላ ሰው ላይም ጉዳት መድረሱን ተከትሎ በዞኑ ከፍተኛ ፍርድ ቤት 35458 ላይ ክስ ቀርቦበት ብር 100,000.00 አመልካች እንዲከፍል ፍርድ ቤቱ ወሳኔ የሰጠ ስለመሆኑ ተጠሪዎች ክደው አይከራከሩም። አመልካች በዚሁ አደጋ ምክንያት በሌላ ሰው ላይ ለደረሰው ጉዳት ብር 100,000.00 ከ2ኛ ተጠሪ ክስ አስቀድሞ የከፈለ በመሆኑ በአንድ ጊዜ፣ ቦታ እና ሁኔታ በተከሠተ አደጋ በንብረት ላይ ለሚደርስ ጉዳት ያለበትን ከፍተኛ የኃላፊነት ጣሪያ ስለከፈለ ድጋሜ ክፍያ ሊጠየቅ አይገባም። በመሆኑም የሥር ፍርድ ቤቶች አመልካች የንብረት ጉዳት ካሳውን ለ2ኛ ተጠሪ ሊከፈል ይገባል በማለት መወሰናቸው የአዋጅ ቁጥር 799/2005 አንቀጽ 16(1)(ሐ) የተመለከተውን ያላገናዘበ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈጸመበት ነው።

ውሳኔ

1. አመልካች ብር 100,000.00 ለ1ኛ ተጠሪ የመክፈል ኃላፊነት አለበት በማለት በደቡብ ወሎ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመ/ቁጥር 36764 የካቲት 04 ቀን 2012 ዓ.ም በዋለው ችሎት

ተሰጥቶ በአማራ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት በመ/ቁጥር 0110086 ታህሳስ 29 ቀን 2013 ዓ.ም በዋለዉ ችሎት የጸናዉ ወሳኔ በፍብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 348(1) መሰረት ተሸሯል።

2. አመልካች ብር 100,000.00 ለ1ኛ ተጠሪ የመክፈል ኃላፊነት የለበትም ተብሎ ተወስኗል።
3. 2ኛ ተጠሪ ብር 83,279.00 (ሰማኒያ ሦስት ሺህ ሁለት መቶ ሰባ ዘጠኝ ብር) እንዲከፍል በስር ፍርድ ቤቶች ከተወሰነዉ በተጨማሪ ብር 100,000.00 (አንድ መቶ ሺህ) ለ1ኛ ተጠሪ እንዲከፍል ተወስኗል።
4. የሰበር አጣሪ ችሎት መጋቢት 06 ቀን 2013 ዓ.ም በዋለዉ ችሎት የሰጠዉ እግድ ተነስቷል።
5. በዚህ ችሎት ለወጣ ወጭና ኪሣራ ግራቀኙ የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል።

መዝገቡ ተዘግቷል፤ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

አ/ኃ